

SPODBUDIMO
UČNO USPEŠNOST
SLOVENSКИH
MLADOSTNIKOV

Motivacija
za branje v
raziskavi
PISA 2009

Klaudija Šterman Ivančič
Pedagoški inštitut

PEDAGOŠKI INŠTITUT

Program
Vseživljenjsko
učenje

POTEK PREDSTAVITVE

- Opredelitev koncepta bralne pismenosti in kompetenc v raziskavi PISA 2009
- Opredelitev koncepta motivacije za branje v raziskavi PISA 2009
- Rezultati s področja motivacije slovenskih 15-letnikov za branje
- Rezultati s področja motivacije za branje digitalnih besedil na mednarodni ravni in v Sloveniji
- Kdo so manj motivirani bralci?
- Kako spodbuditi mladostnike k branju (delo v skupinah, diskusija)?
- Oblikovanje predlogov za spodbujanje mladostnikov k branju

POTEK PREDSTAVITVE

- Rezultati, ki jih med drugim predstavljamo:
 - nekateri rezultati sekundarnih analiz raziskave PISA 2009
(M. Puklek Levpušček, A. Podlesek, K. Šterman Ivančič, 2012),
 - nekateri rezultati evalvacijske študije z naslovom *Motivacijski dejavniki v izobraževanju mladine in odraslih*
(M. Puklek Levpušček idr.).

OPREDELITEV BRALNE PISMENOSTI V RAZISKAVI PISA 2009

- Zajema več kot le sposobnost branja.
- Je **vseživljenjski proces**, ki se ne odvija le v šoli skozi formalno učenje, temveč tudi v **vsakodnevnih situacijah**, v **komunikaciji** z družino, sovrstniki in širšo družbo, predvsem pa bralna pismenost zajema učinkovito **uporabo bralnih zmožnosti** in sposobnosti v konkretnih, življenjskih situacijah.
- Bralna pismenost je opredeljena kot *razumevanje, uporaba, razmišljanje in zavzetost za pisana besedila, z namenom razviti lasten potencial in znanje ter aktivno sodelovati v družbi.*

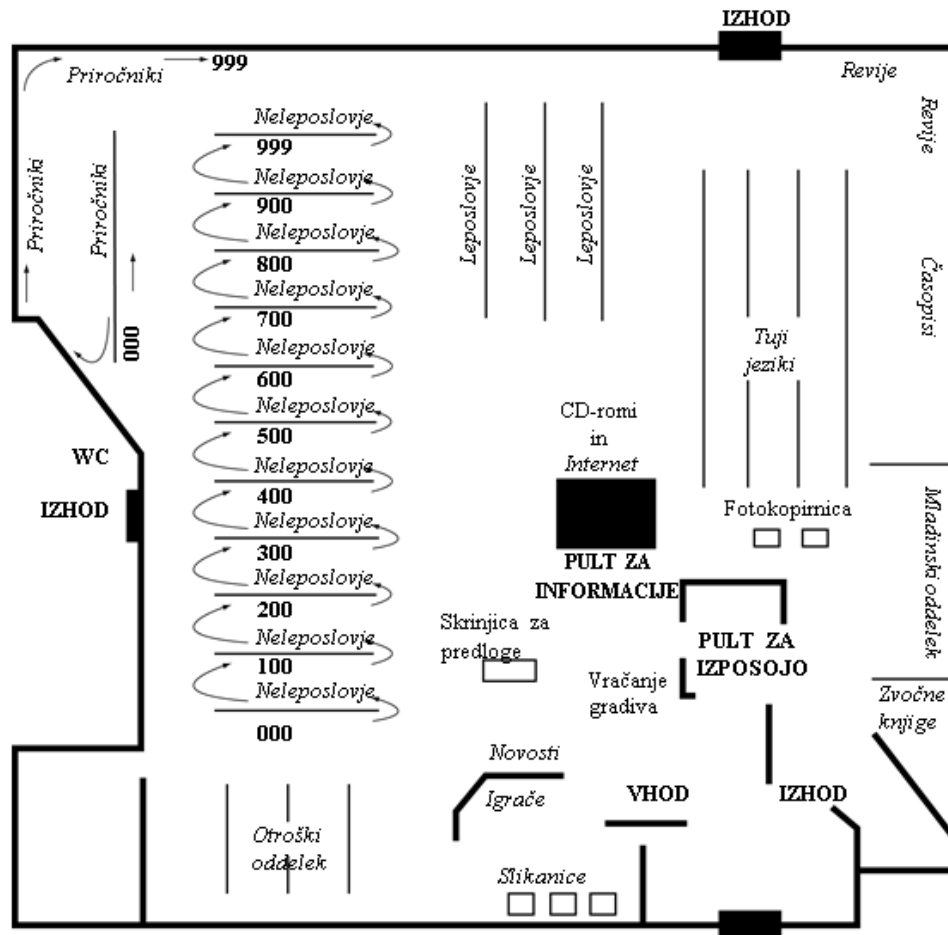
BRALNE KOMPETENCE V RAZISKAVI PISA 2009

- Temeljne bralne kompetence, ki smo jih s pomočjo raziskave PISA 2009 ugotavljali, so naslednje:
 - *iskanje in dostopanje do podatkov,*
 - *integracija in interpretacija besedila ter*
 - *razmišljanje o ... in vrednotenje besedila.*

ISKANJE IN DOSTOPANJE DO PODATKOV

○ Primer naloge: NAČRT KNJIŽNICE

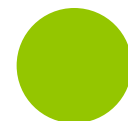

ISKANJE IN DOSTOPANJE DO PODATKOV

- Vprašanje:

Za domače branje moraš prebrati roman v angleščini. Na načrtu knjižnice obkroži oddelek, kjer boš najverjetneje našel ustrezno knjigo za izposajo.

Iskanje informacije se eksplicitno nanaša na **izbiro določene že navedene informacije**, medtem ko se ***dostopanje do informacij*** nanaša na daljši proces identifikacije oz. **pot, ki je potrebna, da posameznik do informacije pride** (predvsem pri digitalnih besedilih).

INTEGRACIJA IN INTERPRETACIJA BESEDILA

○ Primer naloge: MACONDO

Očarani nad tako številnimi in tako čudovitimi izumi se prebivalci Maconda kar niso mogli načuditi. Cele noči so prebedeli v ogledovanju slabotnih električnih žarnic, ki jih je napajal generator - Aureliano Triste ga je pripeljal s seboj, ko je v mesto drugič pripeljal vlak -, in le stežka in počasi so se privadili na njegov obsedeni tumtum. Ogorčeni so bili nad živimi slikami, ki jih je premožni trgovec Don Bruno Crespi prikazoval v gledališču z blagajniškimi okenci v obliki levjih glav, saj se je človek, ki so ga v nekem filmu mrtvega pokopali in nad čigar nesrečo so vsi pretakali grenke solze, pozneje živ in spremenjen v Arabca pojavil v naslednjem filmu. Občinstvo, ki je plačevalo po dva centava, da bi lahko delilo z gode in nezgode junakov, ni preneslo tako nezaslišane potegavščine in je polomilo vse stole. Zupan je na vztrajno prigovarjanje Don Bruna Crespija v javnem razglasu pojasnil, da je kino stroj za ustvarjanje iluzij, ki si ne zasluži tako strastnih izbruhov občinstva. Ob taki posmehljivi razlagi se je mnogim zazdelo, da so žrtev neke nove bahave ciganske kupčije in sklenili so, da ne pojdejo več v kino, saj imajo preveč svojih lastnih tegob, da bi hodili objokovat nesrečo izmišljenih bitij.

INTEGRACIJA IN INTERPRETACIJA BESEDILA

○ Vprašanje (dve obliki):

Katera značilnost filmov je razjezila prebivalce Maconda?

.....

.....

.....

Zakaj so prebivalci Maconda na koncu odlomka sklenili, da ne pojdejo več v kino?

- A Hoteli so se zabavati in razvedriti, vendar so se jim zdeli filmi realistični in žalostni.
- B Niso si mogli privoščiti nakupa vstopnic.
- C Svoja čustva so želeli prihraniti za resnično življenje.
- D Hoteli so se čustveno vživeti v filme, vendar so se jim ti zdeli dolgočasni, neprepričljivi in slabe kakovosti.

INTEGRACIJA IN INTERPRETACIJA BESEDILA

- *Integracija vsebine* pomeni **logično razumevanje** le-te; bralec mora prepoznati organizacijo informacij v besedilu. Da bi to lahko naredil, mora pokazati, da razume **povezave med deli besedila**.
- *Interpretacija vsebine* pa zajema tako integracijo kot tudi **osmišljanje prebranega na podlagi nečesa, kar ni navedeno v besedilu**. V tem kontekstu bralec prepoznavna ozadenjske predpostavke in vsebine – sposoben je **sklepati na sporočilo** z branjem med vrsticami.

RAZMIŠLJANJE O ... IN VREDNOTENJE BESEDILA

○ Vprašanje:

Ali se strinjaš s končno sodbo prebivalcev Maconda o pomenu kina? Pojasni svoj odgovor, tako da primerjaš svoj odnos do filmov z njihovim.

.....

.....

.....

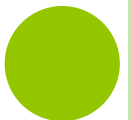
RAZMIŠLJANJE O ... IN VREDNOTENJE BESEDILA

- *Razmišljanje o vsebini besedila in njeno vrednotenje* od bralca zahteva, da **poveže informacije** iz besedila s **predhodno pridobljenim znanjem** iz drugih virov.
- Bralec mora trditve, ki se pojavljajo v besedilu, oceniti s pomočjo **lastnega znanja o svetu**.
- Pogosto se od bralca zahteva, da **izrazi in utemelji svoja stališča**.
- Da bi bralec to lahko naredil, mora biti **sposoben razumeti, kaj je v besedilu zapisano** in kaj je namen zapisanega.
- Potem mora **miselno predstaviti** o tem, kar že ve in v kar verjame, **analizirati glede na predhodne informacije**, ki jih je našel v drugih besedilih.

REZULTATI NA PODROČJU DOSEGANJA BRALNIH KOMPETENC

- Kakšne rezultate pričakujete?
- Pri doseganju katerih bralnih kompetenc imajo slovenski 15-letniki največ težav?

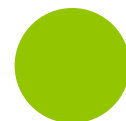
REZULTATI NA PODROČJU DOSEGANJA BRALNIH KOMPETENC

- Slovenski dijaki so najuspešnejši pri reševanju nalog, ki od njih zahtevajo **iskanje in dostopanje do podatkov**, temu sledi **integracija in interpretacija besedila**, največ **težav** pa dijakom povzročajo naloge, ki od njih zahtevajo **razmišljanje o besedilu in vrednotenje le-tega**.

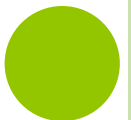
ČE POVZAMEMO ...

- ... slovenski dijaki v povprečju **uspešno razbirajo jasno navedene informacije** v poznanem besedilu, jih med seboj **primerjajo** po več kriterijih, **razumejo odnose med liki** besedila in **oblikujejo preproste sklepe**.
- Le majhen odstotek dijakov pa zna ravnati z **različnimi (tudi manj poznanimi) oblikami** in vsebinami besedila, **sklepati na pomen besedila, ki ni jasno naveden**, o njem **razmišljati, ga ovrednotiti in interpretirati** zunaj podanih informacij in okvirjev besedila ter svoje zaključke **povezati z osebno izkušnjo**.

BRANJE DIGITALNIH BESEDIL V RAZISKAVI PISA 2009

- Prihaja do razlik v vrsti, tipu in okolju besedila
- Prihaja do razlik v bralnih kompetencah

	Besedila tipa papir in svinčnik	Digitalna besedila
Okolje	Statična, linearna besedila, kjer bralec nima možnosti spreminjanja vsebine	2 tipa računalniškega okolja: <ul style="list-style-type: none"> - najrazličnejše spletne strani (domače, informativne, izobraževalne), kjer je bralec le receptor in ne spreminja vsebine - elektronska sporočila, kjer bralec samostojno spreminja tudi vsebino
Vrsta besedila	Pretežno vezana in nevezana, bralec dostopa le do enega besedila naenkrat	<ul style="list-style-type: none"> - Hiperbesedila (besedilo, ki vsebuje vrsto povezav): bralec hkrati dostopa do več besedil različnih avtorjev in različnih oblik - Poudarjene kompetence iskanja in dostopanja do informacij, razvrščanja in selekcije le-teh
Tip besedila	Prevladujejo: <ul style="list-style-type: none"> - utemeljitev, - opis, - razlaga in - pripoved 	Prevladujejo: <ul style="list-style-type: none"> - utemeljitev, - opis, - razlaga in - pozivna/izvršilna besedila v obliki elektronske pošte in kratkih sporočil

	Besedila tipa papir in svinčnik	Digitalna besedila
Iskanje in dostopanje do podatkov	Iskanje informacij v konkretnem, statičnem okolju, informacije so podane v določenem zaporedju	Iskanje informacij v bolj abstraktnem okolju, bralec sam določa zaporedje iskanja informacij, sposobnosti iskanja in dostopanja, selekcije in razvrščanja informacij so bolj izrazite kot pri branju linearnih besedil
Integracija in interpretacija besedila	Povezovanje različnih delov besedila Oblikovanje poglavitne ideje besedila Prepoznavanje poglavitnih in podrejenih informacij Primerjanje informacij, kontrastiranje Razumevanje figurativnih sporočil - proces je omejen le na določen del stimulusa	Zahtevane so enake sposobnosti, razlika je le v tem, kaj je potrebno integrirati: - delo z več mešanimi besedili hkrati, različnih formatov
Razmišljanje o ... in vrednotenje besedila	Predvidevanje, kaj bo v nadaljevanju pomembno in uporabno Kritično ovrednotenje vsebine Povezovanje z osebnimi izkušnjami in drugimi področji življenja	Poleg omenjenega mora bralec ob razpoložljivosti številnih informacij presoditi o verodostojnosti informacij – to je pomemben element ovrednotenja digitalnih besedil s strani bralca

PRIMERI DIGITALNIH BRALNIH NALOG

- <http://cbasq.acer.edu.au/>
- I want to help – iskanje in dostopanje do podatkov
- Smell – Q02 (integracija in interpretacija)
 - Q05 (razmišljanje o ... in vrednotenje besedila)

PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI BRANJA DIGITALNIH BESEDIL

Učinkovito branje digitalnih besedil od posameznika terja nove sposobnosti in zmožnosti:

- sposobnosti iskanja in dostopanja, selekcije in razvrščanja informacij so bolj izrazite kot pri branju linearnih besedil,
- delo z več mešanimi besedili hkrati, različnih formatov,
- kompetence kritičnega branja in vrednotenja besedila so pri bralcu še večjega pomena,

PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI BRANJA DIGITALNIH BESEDIL

- avtor nima več možnosti nadzorovati bralčevega izbora, zaporedje izbiranja vsebine in celostnega doživetja bralca,
- bralec posledično postane soodgovoren za lasten pomen in razumevanje vsebine,
- skrb je površno branje in bolj asociativne oblike procesiranja besedil ter deskanje skozi hiperbesedila.

PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI BRANJA DIGITALNIH BESEDIL

V proces poučevanja in učenja pa digitalna gradiva vnašajo:

- lažje medpredmetno povezovanje in timsko delo, ki ga preko medmrežne povezave IKT tehnologija omogoča,
- spodbujanju ustvarjalnosti, kritičnosti, učenju učenja (že v samo besedilo je lažje vnesti sprotne namige in pomoč pri učenju),
- lažje sodelovanje s starši, ki imajo prek spleta direkten dostop do vsebin in prostora, kjer lahko soustvarjajo s svojimi otroki,
- gradivo je interaktivno in nudi možnosti za aktivno sodelovanje učenca pri izgrajevanju njegovega znanja,
- dopušča različne poti reševanja ter nudi sprotne in končne povratne informacije o učnem napredku.

MOTIVACIJA ZA BRANJE V RAZISKAVI PISA 2009

- Opredelitev motivacije za branje
- Motivacija za branje linearnih besedil
- Motivacija za branje digitalnih besedil

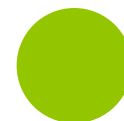
OPREDELITEV MOTIVACIJE ZA BRANJE V RAZISKAVI PISA 2009

- Bralna zavzetost (angl. *reading engagement*)
- Zavzet bralec je:
 - notranje motiviran za branje,
 - bere, ker ga branje privlači,
 - branje pozitivno vrednoti,
 - udejestvuje se v različnih bralnih aktivnostih,
 - ima izoblikovan interes za branje,
 - bere raznovrstna gradiva,
 - bere samoiniciativno,
 - nadzoruje lasten proces branja,
 - deli svoje znanje in izkušnje ter na ta način širi svoje bralne kompetence.

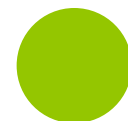
OPREDELITEV MOTIVACIJE ZA BRANJE V RAZISKAVI PISA 2009

- Nezavzet bralec:
 - zelo malo bere zaradi lastnega zadovoljstva in interesa,
 - ima ozek izbor besedil,
 - ni motiviran za samostojno branje ali branje v socialnem kontekstu.

OPREDELITEV MOTIVACIJE ZA BRANJE V RAZISKAVI PISA 2009

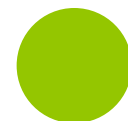
- Bralno zavzetost smo v raziskavi PISA 2009 ugotavljali s pomočjo vprašanj, ki se navezujejo na:
 - branje za zabavo,
 - uživanje v branju (*Indeks uživanja v branju*) in
 - poseganje po raznovrstnem bralnem gradivu (*Indeks različnosti bralnega gradiva*).

MOTIVACIJA SLOVENSКИH 15-LETNIKOV ZA BRANJE

Branje za zabavo

- Gre za pogostnost in količino branja v prostem času, ki je pokazatelj bralne zavzetosti.
- Slovenski 15-letniki, ki več berejo za zabavo, dosegajo na testu bralne pismenosti tudi višje rezultate.
- Med slovenskimi dijaki, ki ne berejo za zabavo, in njihovimi vrstniki, ki berejo 30 minut ali manj na dan, je razlika v bralnem dosežku 53 točk (skoraj tri četrtine ravni bralne pismenosti).
- Dosežki pa ne naraščajo premosorazmerno s količino časa, namenjenega branju – pomembneje je, da branje sprejmejo kot dejavnost, ki jo radi počnejo v prostem času in temu vsakodnevno namenijo nekaj minut.

MOTIVACIJA SLOVENSКИH 15-LETNIKOV ZA BRANJE

Uživanje v branju

- Slovenski 15-letniki so v povprečju manj naklonjeni branju kot se je to pokazalo na ravni držav OECD.
- Polovica slovenskih dijakov poroča, da berejo le zato, da dobijo potrebne informacije, in da berejo le, če morajo.
- Tretjina jih poroča, da je branje zanje izguba časa.
- Le malo več kot petina 15-letnikov poroča, da je branje eden izmed njihovih najljubših konjičkov.
- V primerjavi s povprečjem OECD držav jih manj poroča, da so veseli, kadar za darilo dobijo knjigo in v manjši meri uživajo ob obisku knjigarne ali knjižnice.

MOTIVACIJA SLOVENSКИH 15- LETNIKOV ZA BRANJE

- Razlika med dijaki, ki se glede na *Indeks uživanja v branju uvrščajo* v najnižjo in najvišjo četrtno indeksa, je 98 točk (raven in pol bralne pismenosti).

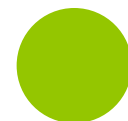
Raznovrstnost bralnega gradiva

- Slovenski dijaki, ki berejo bolj raznovrstno gradivo in se ob tem srečujejo z različnimi slogi pisanja, v povprečju dosežajo 26 točk več na testu bralne pismenosti od dijakov, ki berejo manj raznovrstno.
- Najvišje bralne dosežke dosežajo dijaki, ki berejo leposlovje in knjige, ki niso leposlovje.
- Odstotek slovenskih dijakov, ki pogosto berejo leposlovje, je dvakrat nižji (15,4 %), kot v povprečju v državah OECD (30,6 %).

MOTIVACIJA SLOVENSКИH 15- LETNIKOV ZA BRANJE

- Med dijaki, ki pogosto segajo po leposlovju, in vrstniki, ki to počnejo občasno ali nikoli, je povprečna razlika v dosežku na testu bralne pismenosti 62 točk (538 proti 476 točk).
- Slovenski 15-letniki pa izstopajo po branju revij in časopisov, na ravni kombinacije bralnih gradiv pa najpogosteje berejo revije, knjige, ki niso leposlovje, in časopise.

MOTIVACIJA SLOVENSКИH 15- LETNIKOV ZA BRANJE

- Dijakov, ki bi brali raznovrstno bralno gradivo (poleg revij, časopisov in ostalih knjig tudi leposlovje in stripe), je na ravni povprečja OECD manj kot 10 %, v Sloveniji pa približno 3 %.
- Dijaki, ki ne berejo raznovrstnega gradiva, se od dijakov, ki berejo v manjši meri ali sploh ne berejo različno bralno gradivo, razlikujejo za 94 točk (546 proti 450 točk), kar druge uvršča za več kot eno raven višje na lestvici bralne pismenosti.

MOTIVACIJA SLOVENSКИH 15-LETNIKOV ZA BRANJE

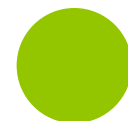
Razlike v branju glede na spol in izobraževalni program

- V Sloveniji (podobno kot v povprečju držav OECD) za zabavo bere več dijakinj (75 %) kot dijakov (46 %).
- V branju tudi uživajo v večji meri kot fantje (razlika je 25 odstotnih točk; na ravni poprečja OECD 21 odstotnih točk), razlikujejo pa se tudi v bralnem gradivu.
- Fantje v večji meri kot dekleta redno berejo časopise in stripe, medtem ko dekleta bolj posegajo po leposlovju in revijah.

MOTIVACIJA SLOVENSКИH 15- LETNIKOV ZA BRANJE

- Zavzeti in globinski bralci so predvsem dijaki splošne gimnazije.
- V programih strokovna gimnazija in strokovno srednje izobraževanje prevladujejo nezavzeti bralci s povprečnimi učnimi in metakognitivnimi strategijami.
- V srednjem poklicnem izobraževanju pa prevladujejo nezavzeti bralci s slabimi učnimi in metakognitivnimi strategijami.

KDO SO TOREJ MANJ ZAVZETI BRALCI?

- Zavzetost za branje bi bilo treba tako okrepiti predvsem v programih srednjega poklicnega in nižjega poklicnega izobraževanja in pri fantih, ki branju v povprečju niso preveč naklonjeni.
- V večini primerov so to dijaki, ki prihajajo iz socialno-ekonomsko šibkejših okolij, dijaki z manj podpore pri učenju s strani staršev, ki se zaznavajo kot manj učno učinkoviti in imajo nižje izobraževalne aspiracije.

MOTIVACIJA ZA BRANJE DIGITALNIH BESEDIL V RAZISKAVI PISA 2009

- V raziskavi PISA 2009 je v t.i. CBA izvedbi (angl. *Computer Based Assessment*) raziskave sodelovalo 16 držav članic OECD in 3 države partnerke (Koreja, Nova Zelandija, Avstralija, Japonska, Hong Kong, Islandija, Švedska, Irska, Belgija, Norveška, Francija, Makao, Danska, Španija, Madžarska, Poljska, Avstrija, Čile in Kolumbija).
- V vseh 19 sodelujočih državah se je zmanjšala razlika v dosežku med fanti in dekleti.

MOTIVACIJA ZA BRANJE DIGITALNIH BESEDIL V RAZISKAVI PISA 2009

- Povprečna razlika v dosežku med fanti in dekleti je na digitalnem testu 24 točk, sicer še vedno v prid deklet, medtem ko je povprečna razlika v dosežku med spoloma na testu tipa "papir in svinčnik", 38 točk.
- V povprečju so dekleta v vseh sodelujočih državah na testu digitalne bralne pismenosti dosegla 7 točk manj v primerjavi s testom "tipa papir in svinčnik", fantje pa 7 točk več.

MOTIVACIJA 15-LETNIKOV ZA BRANJE DIGITALNIH BESEDIL

- Pomemben pokazatelj motiviranosti za branje na spletu sta **uživanje v branju linearnih besedil, branje raznovrstnega linearne gradiva in vrsta bralnih aktivnosti na spletu.**
- V vseh sodelujočih državah se je pokazalo, da dijaki, ki v povprečju **bolj uživajo v branju linearnih besedil, in pogosteje posegajo po raznovrstnem bralnem gradivu,** tudi na testu digitalne bralne pismenosti **dosegajo višje dosežke.**
- **Razlike po spolu so manjše:** fantje v primerjavi z branjem linearnih besedil bolj uživajo v branju na spletu in se v tem ne razlikujejo pomembno od deklet, ki sicer v povprečju tudi tukaj še vedno dosežajo nekoliko višje rezultate.

MOTIVACIJA 15-LETNIKOV ZA BRANJE DIGITALNIH BESEDIL

Vrsta bralnih aktivnosti na spletu

- Najpogostejša aktivnost 15-letnikov na spletu je v vseh državah OECD **sodelovanje v spletnih klepetalnicah (74 % in 83 % v Sloveniji)**, kamor se vključujejo večkrat tedensko. Temu sledi **branje elektronskih sporočil (64 % in 70 % v Sloveniji)** in **iskanje informacij na spletu (51 % in 49 % v Sloveniji)**.
- Tukaj pa prihaja do **razlik po spolu: fantje** v večji meri uporabljajo **splet za iskanje informacij kot dekleta** (vrednost indeksa 0,03 proti -0,03), **dekleta** pa se v povprečju pogosteje **udeležujejo socialnih aktivnosti** na spletu (vrednost indeksa 0,04 proti -0,04).

MOTIVACIJA 15-LETNIKOV ZA BRANJE DIGITALNIH BESEDIL

- V vseh 19 državah, ki so v raziskavi PISA 2009 sodelovale pri izvedbi CBA, se je pokazalo, da 15-letniki, ki pogosteje uporabljajo splet za iskanje informacij, v povprečju dosegajo tudi višje dosežke na digitalnem testu branja (razlika 60 točk).

MOTIVACIJA 15-LETNIKOV ZA BRANJE DIGITALNIH BESEDIL

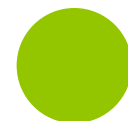
Podatki za Slovenijo

- Podatki o dostopnosti in uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) s strani slovenskih 15-letnikov.
- Rezultati sekundarnih analiz in evalvacijske študije kažejo, da tudi v Sloveniji z večjo pogostostjo ukvarjanja z različnimi bralnimi dejavnostmi na spletu (branje elektronske pošte, udeležba v spletnih klepetalnicah, branje novic po spletu, uporaba slovarjev in enciklopedij na spletu, udeležba v skupinskih diskusijah na spletu, iskanje informacij po spletu) v splošnem narašča tudi bralni dosežek na testu linearnih besedil.
- Rezultat je v nasprotju z uveljavljenim mnenjem, da se pretirano ukvarjanje z branjem na spletu povezuje z manjšo kompetentnostjo branja linearnih gradiv.

MOTIVACIJA 15-LETNIKOV ZA BRANJE DIGITALNIH BESEDIL

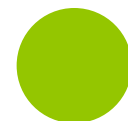
- Slovenski 15-letnik v povprečju tudi pogosteje uporablja računalnik doma za šolsko delo in pogosteje bere na spletu od svojega sovrstnika v državah OECD.
- Razlike po spolu: tudi v Sloveniji opazimo, da bistvenih razlik v pogostosti branja na spletu med fanti in dekleti ni, vendar pa prihaja **do razlik v namembnosti branja na spletu.**
- Dekleta v večji meri uporabljajo splet kot komunikacijsko sredstvo (branje e-pošte, uporaba klepetalnic), fantje pa uporabljajo splet za iskanje informacij in branje novic, kar je na nek način spodbudna novica z vidika povečevanja motivacije za branje pri fantih.

MOTIVACIJA 15-LETNIKOV ZA BRANJE DIGITALNIH BESEDIL

Razlike v spletnem branju glede na izobraževalni program

- V treh izobraževalnih programih (splošna gimnazija, strokovna gimnazija in strokovno srednje izobraževanje) je spletno branje nadpovprečno (v primerjavi s povprečjem OECD).
- Najbolj pogosti spletni bralci so **dijaki obeh vrst gimnazij** (0,39 in 0,45 proti), najmanj pa berejo na spletu (čeprav še vedno v okviru povprečja OECD) dijaki poklicnih šol (-0,01).
- Dijaki v vseh izobraževalnih programih tudi nadpovprečno (primerjava s povprečjem OECD) uporabljajo IKT in internet za zabavo.

MOTIVACIJA 15-LETNIKOV ZA BRANJE DIGITALNIH BESEDIL

- Hkrati se dijaki v vseh izobraževalnih programih (primerjava s povprečjem OECD) **ocenjujejo kot visoko učinkoviti oz. zmožni opravljati IKT naloge visoke ravni**, kot so preurejanje digitalnih fotografij, uporaba preglednic, priprava predstavitve, priprava multimedijske predstavitve.
- Pri zaznani samoučinkovitosti na področju IKT najbolj izstopajo dijaki strokovnih gimnazij (0,30) ter srednjega strokovnega izobraževanja (0,32).
- Stališča do dela z računalnikom so pri dijakih vseh izobraževalnih smeri nadpovprečno pozitivna.

MOTIVACIJA 15-LETNIKOV ZA BRANJE DIGITALNIH BESEDIL

- Navedeni podatki so spodbudni predvsem z vidika motivacije fantov za branje digitalnih besedil, morebitnih višjih bralnih dosežkov v prihodnosti ter zmanjšanja razlik v bralnih dosežkih med spoloma, kjer so pri bralnih dosežkih v okviru linearnih besedil v ospredju dekleta.

POVZETEK REZULTATOV RAZISKAVE PISA 2009

- Slovenski 15-letniki so v povprečju manj naklonjeni branju od svojih vrstnikov v državah OECD. Manj uživajo v branju in v manjši meri posegajo po knjigah zato, ker bi jim bilo to všeč in bi jih zanimalo.
- Za zabavo bere več dijakinj (75 %) kot dijakov (46 %).
- Odstotek slovenskih dijakov, ki pogosto berejo leposlovje, je dvakrat nižji, kot v državah OECD, slovenski 15-letniki pa povprečju tudi manj posegajo po raznovrstnem bralnem gradivu.

POVZETEK REZULTATOV RAZISKAVE PISA 2009

- Zavzeti in globinski bralci so predvsem dijaki splošne gimnazije, v programih strokovnega in poklicnega izobraževanja pa zavzetost za branje upade.
- Z vidika motivacije za branje pri fantih so spodbudnejši podatki na področju branja digitalnih besedil.

POVZETEK REZULTATOV RAZISKAVE PISA 2009

- V vseh 19 sodelujočih državah se je zmanjšala razlika v dosežku med fanti in dekleti, kjer fantje v povprečju dosežajo višje bralne dosežke, dekleta pa nižje.
- Fantje in dekleta se v povprečju med seboj ne razlikujejo glede na uživanje v branju na spletu, kot se je to pokazalo pri branju linearnih besedil.
- Fantje tudi pogosteje uporabljajo splet za iskanje informacij, kar se je pokazalo kot eden izmed pomembnih napovednikov višjih dosežkov na testu digitalne bralne pismenosti.
- Dijaki 1. letnikov v Sloveniji se v vseh izobraževalnih programih v precejšnji meri ukvarjajo z aktivnostmi, povezanimi z računalnikom in spletom, za te dejavnosti pa so tudi notranje motivirani in izražajo precejšnjo mero kompetentnosti pri delu z IKT.

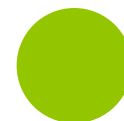
POVZETEK REZULTATOV RAZISKAVE PISA 2009

- Zavzetost za branje se pomembno pozitivno povezuje z dosežkom na testu bralne pismenosti: bolj zavzeti bralci dosegajo boljše rezultate ter izkazujejo bralne kompetence na višji ravni in obratno.
- Slovenski 15-letniki imajo najmanj težav pri iskanju in dostopanju do podatkov, temu sledi integracija in interpretacija besedila, najmanj pa so uspešni pri razmišljanju o ... in vrednotenju besedila.

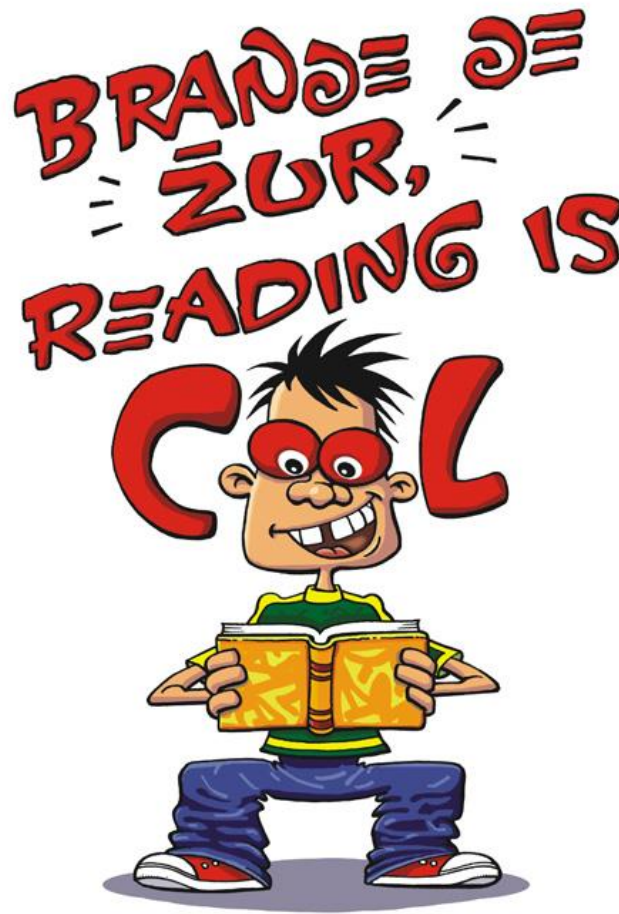
POVZETEK REZULTATOV RAZISKAVE PISA 2009

- Slovenskim 15-letnikom manjka zavzetosti za branje ter osebnega interesa, na podlagi katerega bi brali tudi v prostem času in posegali po raznovrstnem bralnem gradivu.
- Vse to se odraža v dosežkih na področju bralne pismenosti in kompetencah, kjer slovenskim 15-letnikom primanjkuje predvsem spretnosti interpretacije in razmišljanja o besedilu, vrednotenja le-tega ter povezovanja prebranega z lastnimi izkušnjami in drugimi področji življenja.

KAKO SPODBUDITI MANJ ZAVZETE BRALCE K BRANJU?

- Delo v skupinah, diskusija
- Vprašanja za razpravo

ZAKLJUČKI

- Več kot tretjina dijakov se rada pogovarja o prebranem z drugim in izmenjuje knjige s prijatelji, prav tako jih več kot polovica rada izrazi mnenje o prebranem.
- V slovenskem izobraževanju bi zato veljalo **okrepiti socialni kontekst branja** v mladostniškem obdobju - razprave o prebranem, ne le na ravni učitelj – posamezen dijak, ampak tudi z **vrstniškim delom v skupini** (skupinske razprave o prebranem zadovoljujejo tudi mladostnikovo potrebo po druženju in uveljavljanju v skupini).
- **Izražanje svojega mnenja** o prebrani knjigi, **poslušanje mnenj drugih** in iskanje **skupnih točk**, pa tudi **razhajanj** v mnenjih.

ZAKLJUČKI

- Oblikovanje **bralnih skupin na začetku leta** pri slovenskem jeziku – dijak sam izbere knjigo, jo prebere in predstavi skupini (zakaj ga je pritegnila, morda presenetila, ključna ideja avtorja ...) ter si kot cilj zastavi, da k branju pritegne tudi ostale.
- Morda najboljša predstavitev dobi nagrado (predstavitev širši publiki ipd.).
- Torej, **krepitev socialne dimenzije branja in pozitivna podkrepitev branja znotraj vrstniške skupine.**

ZAKLJUČKI

- **Okrepitev seminarskega dela**, ki naj ne bo prepisovanje in naj spodbuja lastno razmišljanje dijaka in povezovanje prebranega z življenjskimi izkušnjami in že naučenim.
- **Spodbujanje branja pri vseh predmetih, ne le slovenskem jeziku** (pritegnitev k branju aktualnih člankov ali knjig s področja proučevane snovi, vključevanje digitalne tehnologije).
- **Konkretizacija in osmišljanje znanja** – prenos snovi v konkretne, problemsko zasnovane situacije, ki so mladostnikom blizu (PISA naloge kot pomoč).

ZAKLJUČKI

- **Dvig ravni kulture branja na sistemski ravni šole** (spodbuda ravnateljev, učiteljev).
- Način za povečanje motivacije za branje (tudi linearnih besedil) vidimo v **vključevanju (in nikakor nadomeščanju) digitalnih besedil** in IKT tehnologije v proces učenja in poučevanja (ob metodološki ustreznosti in usposobljenosti učiteljev).
- Dijake je potrebno **spodbujati k branju raznovrstnega gradiva**, tudi z vidika uporabe **različnih medijev**, vsebina pa naj bo prilagojenega 15-letnikom.

ZAKLJUČKI

- **Spodbujanje večjega interesa za branje** skozi štiri fazni model zanimanja (Hidi in Renninger v Puklek Levpušček et al., 2012) – sprožitev situacijskega zanimanja, ki kasneje vodi v osebno zanimanje:
 - **1. Sprožitev situacijskega zanimanja** (aktualna tema, vsebine, ki so blizu mladostnikom in vzbujajo čustven odziv, zanimiva vprašanja, spodbujanje različnih mnenj ipd.).
 - **2. Vzdrževanje situacijskega zanimanja** (pokažemo na uporabnost in korist tega, kar berejo – skupinske diskusije, refleksije, kritično branje besedila ...).

ZAKLJUČKI

- 3. **Oblikovanje individualnega zanimanja** (želimo, da branje postane samoiniciativna dejavnost brez zunanjega nadzora – izzivalne naloge, čustvena opora s strani učiteljev, staršev, prijateljev, samorefleksija ob prebranem in izražanje misli in idej o prebranem).
- 4. Uspešnost faze oblikovanja individualnega zanimanja se izrazi **v dobro razvitem individualnem zanimanju** – stabilno ukvarjanje z bralnimi aktivnostih.

ZAKLJUČKI

- Vaša mnenja glede predlogov?
- Kateri predlog vam je najbližji in bi se vam zdel v okviru vašega predmeta najlažje izvedljiv?
- Morebitne težave, ki jih vidite pri praktični implikaciji le-teh?

VEČ O DEJAVNIKIH BRALNE PISMENOSTI ...

- DEJAVNIKI BRALNE PISMENOSTI V
RAZISKAVI PISA 2009

(Melita Puklek Levpušček, Anja Podlesek,
Klaudija Šterman Ivančič)

- MOTIVACIJA V IZOBRAŽEVANJU MLADINE
IN ODRASLIH

(Melita Puklek Levpušček in Klaudija Šterman
Ivančič, urednici)

**NAJLEPŠA HVALA ZA VAŠO
POZORNOST IN SODELOVANJE!**

